

BAŁTYCKI TEATR DRAMATYCZNY

Dyrektor
i Kierownik artystyczny
JULIUSZ LUBICZ LISOWSKI

ALEKSANDER DUMAS
(syn)

DAMA KAMELIOWA

Dramat w 5 aktach

Przekład:
TADEUSZ BOY-ŻELEŃSKI

Sezon 1956/57
Program Nr 7/16

BAŁTYCKI TEATR DRAMATYCZNY

Dyrektor
i Kierownik artystyczny
JULIUSZ LUBICZ LISOWSKI

ALEKSANDER DUMAS
(syn)

DAMA KAMELIOWA

Dramat w 5 aktach

Przekład:
TADEUSZ BOY-ŻELEŃSKI

ZE ZBIORÓW
Działu Dokumentacji ZG ZASP

Sezon 1956/57

Program Nr 7/16

---

* * *

Nie wyciągam z tego opowiadania konkluzji, że wszystkie dziewczyny w rodzaju Małgorzaty zdolne są uczynić to co ona uczyniła, jestem od tego daleki, lecz było mi wiadomym, że jedna z nich miała w życiu jedną miłość głęboką, która była dla niej cierpieniem i dla której umarła, opowiedziałem o tym czytelnikowi bo to moim obowiązkiem.

Aleksander Dumas (syn)

* * *

Nie jestem apostołem grzechu: chcę być echem szlachetnego cierpienia wszędzie gdzie o nim słyszę.

Aleksander Dumas (syn)

ALEKSANDER DUMAS (syn)
(1824 — 1899)

O DAMIE KAMELIOWEJ I JEJ

Należał do paryskiej młodzieży wiodąc jak ona wówczas płoche, lekkie życie, kochał matkę, którą zostawił ojciec, autor Montechrista i Trzech Muszkieterów, był bowiem ojcem prawdziwie marnotrawnym. Nie troszczył się zbyt o matkę swego syna, zostawił ją z małym dzieckiem zaabsorbowa-

Dama Kameliowa

Projekt kostiumów: Zdzisław Koreleski

wany swoją, niespokojną karierą. Młody Aleksander wyrastał patrząc na smutną dółkę matki, na jej wyrzeczenia i trudy, na jej dzielność i odwagę. Walczyła wraz z dorastającym synem z opinią a raczej z piętnem jakie ciążyło wówczas na młodym Aleksandrze, który był naturalnym synem wielkiego Aleksandra. Niedola matki, wspólne zrozumienie i wrodzona wrażliwość Aleksandra, zrodziła w nim wielką miłość do matki i prawdziwy kult. Aleksander Dumas (syn) w swoich wspomnieniach stwierdza, że miłość do matki i jej oddanie, jej dzielność pomogły mu w najcięższych chwilach życia a gdy stał się już sławnym dramaturgiem często uciekał od hucznych zabaw i uczt, znajdując prawdziwą przyjemność w obcowaniu ze staruszką w jej zawsze skromnym, miłym pokoiku.

W roku 1844 Aleksander Dumas (syn) poznaje Marię Duplessis. Romans tych dwojga był bardzo krótkotrwały. Nie mógł trwać długo ze względu na szczupłe dochody Aleksandra, któremu ojciec wyznaczył skromną pensję, w przeciwieństwie do wielkich wymagań luksusowej kurtyzany jaką była Maria Duplessis, królująca wówczas w salonach Paryża

AUTORZE SŁÓW KILKA...

otoczona złotą młodzieżą, kochanka hrabiów i baronów, piękna, podziwiana gwiazda półświatka. Pewnego dnia następuje sprzeczka, po której Aleksander opuszcza Marię i wyjeżdża w podróż do Hiszpanii.

Po trzymiesięcznym pobycie w Hiszpanii Aleksander wraca do Paryża gdzie dowiaduje się o śmierci Marii. Przyjaciele opowiadają mu dzieje śmierci Marii. Krótkotrwały romans z Marią Duplessis, opowiadania przyjaćiół o jej śmierci, poznanie i przyjaźń Aleksandra z ostatnim kochankiem Marii posłużyła Aleksandrowi Dumas (synowi) jako tło do pierwszej młodzieńczej powieści, która ukazała się w 1848 roku i zyskała wielki rozgłos.

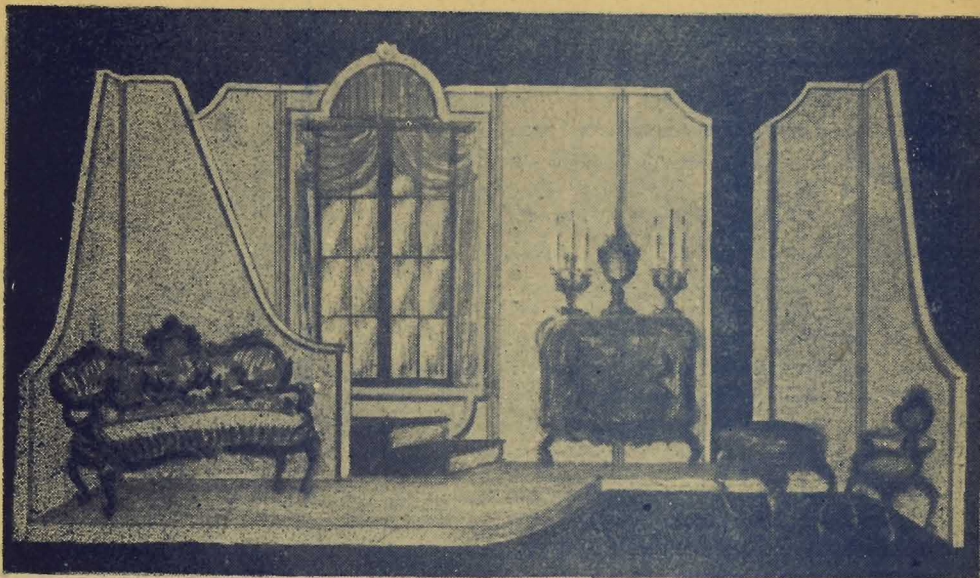
W kilka lat później młody Dumas przerabia tę powieść na dramat w celu zarobienia pieniędzy (jak sam twierdzi). Tak Aleksander Dumas (syn) stworzył najlepsze najtrwalsze swoje dzieło: „Dama Kameliową”.

Kimże była Maria Duplessis, która posłużyła Dumasowi do stworzenia tak ciekawej, tak fascynującej i szlachetnej postaci, jaką jest Dama Kameliowa? Maria Duplessis zanim stała się gwiazdą półświatka, zanim osiągnęła szczyt kariery jaką mogła wówczas osiągnąć kurtyzana nazywała się Alfonsyną Plesiss, służyła u bogatego wieśniaka na dalekiej prowincji. Jako trzynastoletnia dziewczynka, posłużyła jakiemuś pastuchowi do zabawy i oddała mu swą cnotę, rozpędzając nudę pastuchowych dni. W 15-tym roku życia oddawała się mieszkańcom Paryża za łyżkę stawy, a później za pieniądze. Tam właśnie, na paryskiej ulicy zobaczył ją bogaty starzec, dyplomata rosyjski hrabia Stakelberg. Dzięki swej piękności została jego kochanką. Piękną była Alfonsyna Plesiss: wysoka, bardzo szczupła brunetka o małej głowie, wielkich oczach i wiśniowych ustach. Wyglądała jak figurynka z saskiej porcelany, do tego bardzo, bardzo młoda. Wyróżniała się od reszty swoich koleżanek (prostytutek) czymś „dziwnym”, składało się na to: wrodzona inteligencja, wrażliwość, bezinteresowność kaprysu i szlachetność gestu. Wszystko to potęgowało się pod wpływem choroby, która żarła to młode ciało, choroby wówczas mało znanej, nieuleczalnej (gruźlica).

Armand
Projekt kostiumów
Zdzisław Koreleski

Szkic dekoracji - Zdzisław Korelesk

Właśnie ten siedemdziesięcioletni starzec wprowadził ją w świat arystokratycznego półświatka. Wrodzony takt i inteligencja pozwoliła jej uzupełnić braki wykształcenia i osiągnąć szczyt kurtyzańskiej kariery. Stała się gwiazdą półświatka, tą, która nadawała ton, dyktowała modę, królowała na zabawach, była kochanką najbogatszych z Paryża, utytułowanych i nie utytułowanych osobistości.

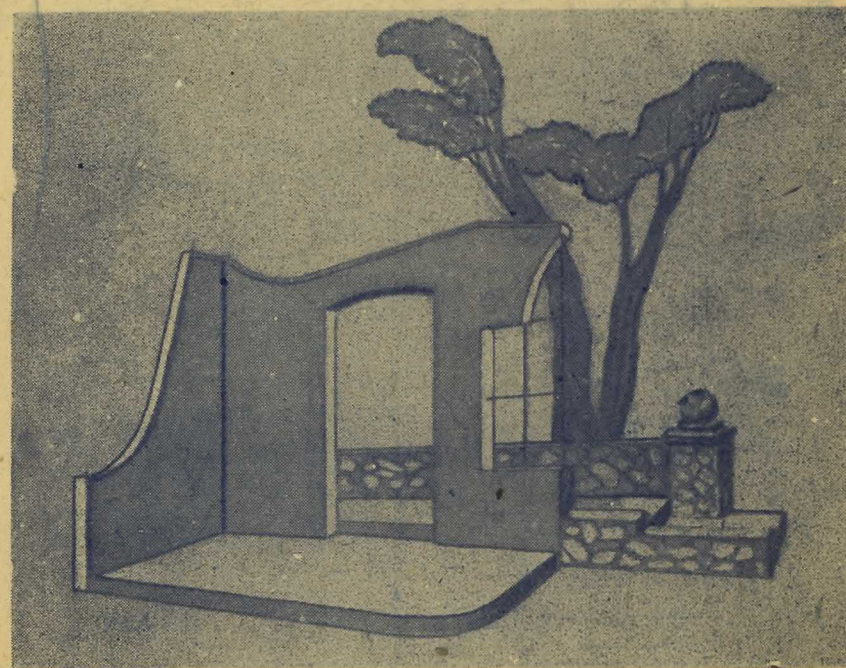
W międzyczasie Alfonsyna Plesiss zmieniła swoje nazwisko na Maria Duplessis. Jej salony odwiedzali „najwięksi”. Była wyrocznią. W swoich wspomnieniach Dumas stwierdza: *kochał się w niej cały Paryż. Pisano o niej wiersze, śpiewano pieśni.*

Pisząc swój dramat A. Dumas (syn) przypuszczalnie posłużył się wspomnieniami o Marii Duplessis do stworzenia dwóch pierwszych aktów w swoim dramacie. Resztę natomiast zaczerpnął z opowiadań, z obserwacji życia, pozostałe dokonała jego fantazja.

„Dama Kameliowa” dlatego jest najtrwalszym i najlepszym dziełem Aleksandra Dumasa (syna) ponieważ sztuką tą Aleksander Dumas (syn) wskazał teatrowi francuskiemu nową drogę, wprowadził na scenę potoczne życie w całej swej brutalności, a przede wszystkim prawdę.

Dla współczesnych był to nie mały akt odwagi biorąc pod uwagę cenzurę ówczesnej Francji, która za żadne skarby nie chciała ujawnić rąbka prawdy o potocznym życiu półświatka a szczególnie arystokracji, która w tym półświatku buszowała swoimi pieniędzmi.

Scena знаła wiele takich postaci jak Dama Kameliowa, lecz żadna z nich nie miała tych szczególnych cech. Weźmy chociażby, Marion Delorme Wiktora Hugo, tam nie było prawdy, potocznej prawdy życia, brak było podkreślenia roli pieniędzy, nie było brudu pieniędzy, ani siły pieniędzy. To właśnie jest w Damie Kameliowej. Obok wprowadzenia na scenę heroizmu potocznego życia, heroizmu prostytutki, heroizmu który wdziera się na scenę wbrew przyjętym dotychczas prawom, że do heroizmu zdolni są wyłącznie ludzie koronowani, utytułowani lub odziani w zbroję rycerską, czy w kostiumie historycznym — Dumas wprowadza na scenę walkę i bunt przeciwko straszliwemu działaniu pieniędzy, pokazuje pieniądź możliwych jako nosiciela zła i krzywdy.

Szkic dekoracji - Zdzisław Koreleski

ALEKSANDER DUMAS (syn) 16 IX 1956

DAMA KAMELIOWA

Dramat w 5 aktach

Przekład: TADEUSZ BOY-ŻELEŃSKI

Opracowanie dramaturgiczne: Maria Ursyn

O S O B Y :

Małgorzata Gautier	MARIA URSYN
Armand Duval	JAN IBEL
Jerzy Duval	JULIUSZ LUBICZ LISOWSKI
Baron de Verville	JANUSZ BORKOWSKI
Hrabia de Gairay	JÓZEF GAJDAR
Prudencja	MARIA ZAPOLSKA
Nina	ELŻBIETA CUDZIŁO
Olimpia	JADWIGA KUCZEWSKA
Mimi	GIZELA DUTKIEWICZ
Gaston de Rieux	MAREK KŁYS
Gustaw	WŁODZIMIERZ KOWALOW
Filip	WALDEMAR WIERZBOWSKI
	* * *

Scenograf:
ZDZISŁAW KORELESKI

Reżyser:
JULIUSZ LUBICZ LISOWSKI

Kierownik literacki:
KAZIMIERZ KRYSZTYN ZAWADZKI

Nic więc dziwnego, że sztukę tą niedopuszczają do Teatru. Autor zmuszony jest przez cenzurę do kilkakrotnych przeróbek. Dopiero w roku 1852 w związku ze zmianą na stanowisku Ministra, na które przechodzi Księżę De Morny, Dama Kameliowa wchodzi na scenę i odnosi wielki niewidziany dotychczas triumf.

Od tej też chwili, na przeciąg wielu lat „Dama Kameliowa” staje się największą bodajże rolą graną przez najwybitniejsze aktorki świata. Między innymi: Sara Bernhart, Modrzejewska, Greta Garbo i inne.

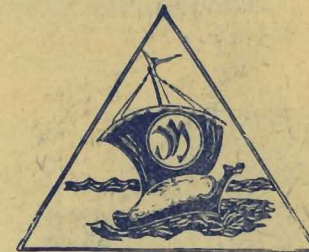
W latach 1860-66 Aleksander Dumas (syn) staje się najbardziej wziętym dramaturgiem. Powstają takie sztuki jak: „Półświatek”, „Przyjaciel Kobiet”, „Pojęcie Pani Aubray” i inne. Lecz najlepszą i najtrwalszą z nich pozostała „Dama Kameliowa” — utwór młodzieńczy Aleksandra Dumas'a z którym życie i namiętność wchodzi do Teatru i przemawiają do zdumionej, wzruszonej publiczności nieznanym wprzód językiem.

Utwór ten kończy, a raczej zamyka okres romantyzmu, z którego wziął najlepsze, dużo powietrza, wiele uczuć, zdolność wzruszenia i rozpoczyna okres ścenniczego realizmu, zmienia purpurę i korony bohaterów na fraki i surduty, wielkim uczuciom daje podłoże codziennych potrzeb, rząda praw heroizmu dla codziennego życia.

Na twórczość A. Dumas'a (syna) olbrzymi wpływ wywarł wielki twórca „Komedii Ludzkiej” — Balzac. Ileż wspólnego jest między Małgorzatą Gautier (Dama Kameliową) a kurtyzankami z tej wielkiej „Komedii”. Jakże podobni są do siebie Lucjan z („Blask i nędze życia kurtyzany”) do Armanda z „Damy

Kameliowej”, lub Estera i Małgorzata. Już Balzac kojarzył romantyzm z realizmem ujmowania zjawisk. Już tam widać brudną podszewkę jaką stanowią pieniądze i tam są kurtyzany poświęcające się z całą egzaltacją do jakiej jedynie ta neofitka cnoty jest zdolna. Ale pomiędzy książką a teatrem była olbrzymia różnica. Dlatego właśnie tak olbrzymie znaczenie miała „Dama Kameliowa”.

Kazimierz Krystyn Zawadzki

Dama Kameliowa
Projekt kostiumów: Zdzisław Koreleski

W rolach głównych

Maria Ursyn

Maria Zapolska

Jan Ibel

Józef Gajdar

Janusz Borkowski

Scenograf
Z. Koreleski

Kierownik Literacki
K. Krystyn Zawadzki

Reżyser
J. Lubicz Lisowski

Z-ca Dyrektora d/s Admin. – **Kosiński Jerzy**

Zespół techniczny:

Kierownik Techniczny	– Józef Karbowski
Brygadier Sceny	– Józef Dek
Oświetlenie	– Dreier Klaus
Kostiumy damskie	– Pielechata Maria
„ męskie	– Król Józef

Dekoracje wykonane w warsztatach B. T. D.

Cena 1.50

C-7-4166 KZG Koszalin D-868 2500 pap. druk. A-5 11, 56

NAJBLIŻSZA PREMIERA
CARLO GOLDONI
OSOBLIWE
ZDARZENIE

YORUBA
LAWSON

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN